

— Сăпқари пекех канлĕн силленсе анатăп. Эх, мĕншĕн арăма пĕрле илмерĕм-ши? Пĕрле сиксе ик парашютпа, „Анлă ҫĕршывăм ман“ ятлă юрра юрласа, анма аванччĕ.

„ПУРСАМАР ТА МАЛТА ПЫРСАН ТАТА АВАН“

НИКИТА ВОЛКОВ

„Малалла“ колхозын правленийё умёнчи амарту хами инсетренех куранса тарать. Ана туса лартни темисе султа пулать ёнте, мён чухлэ колхозник ячэ сыранса курман-ши ун сине. Анчах малтанхи рётри йкё ят суллен сул пёр улшанмасар тарассё. Пёрремёш номерпе—Шемшиев Кирука сыриа, иккёмёш номерта—Михайлов Лукка тарать.

Лукка Михалчэ сак амарту хами умёнчен ниёпле те танла кэмалпа иртсе суре пултараймасть. Мён чухлэ тарашман-ши, мён чухлэ шухашламан-ши, ёмётленмен-ши вэл пёрремёш номере хэпарса ларасси синчен? Сук. Шемшиев Кирука унтан, кирек мёнле чееленсен те, хёссе каларма май килмест. Тён вёсем сакан пирки пёр-пёринпе урла пулассё тесе те шутлама пулать. Ун пек ёмёрте те пулман. Сак икё лэпкэ соперниксем пек пёр-пёринпе килештерсе пуранакан сынсене ялта тупма та хён. Сур курка сара пулсан, ана та сурмалла ёсме хатёр вёсем, пёрне-пёри мён те пулин кивсен пама тивсен, тараватлансах парассё, иккёшин пушэ вэхэчэ яланах пёрле иртет. Анчах амарту хами синчи вырэнсене аса илсенех, вёсен пусёсенче, тахта пите шалта, сын ниёпле сисеймен выранта, урэхла шухашсем тёрткелешме тытанащё,—Лукка Михалчэ пёрремёш вырэна йышанасшан, Кирук унтан тем парсан та хэпаймасть. Иртнэ султа, сапла, султалакри ёссен итогёсене тунэ чухне Лукка чутах чан пёрремёш вырэна тухатчэ, анчах тепёр хут тёрёсленё хысёан, иккёмёш вырэнах юлчэ—Луккан пурё 412 ёскунё, Кирукан—412 те тата суркун пулнэ мён. Мён тавас тен-ха, ирёксёрах иккёмёш выранта юлма тиврё. Сур кун, султалакан 730 пайёнчен пёр пайё пирки Кирука мала таратма тивет! Лукка вара хэй хэш вэхэтра кирлэ мар пиркиех пасара, пусанаш патне тата ытти сёре кайса килнисене аса илсе, хэйне хэй хистесе ятласа сурерё.

Иртнэ султа колхозра государство умёнчи обязательсёсене срукчен пурнаёсlassишён амарту пусарса ячёс. Лукка Михалчэ, пурё те 3—4 килограмм аш какай парса татайманскер, Кирука, темёнле сэлтав пирки 12 килограмм парайманскере, ку хутёнче „шэхэртса“ хэвармах шутларё. Ирхине ирех, вэл государство заданине тепёр султалаклэхшан та парса татас шутпа, лайах такинех лав сине хучё те, хатёрлев пунктнэ уттарчё. „Ну, Кирук-тусам, ситё сана пёрремёш выранта тама, Луккана черет ситрё пулэ“ тесе шутласа пырать вэл. Шухаша путнэ май, унан куёне амарту хами, колхоз председателё Пудов юлташ Кирук ятне хуратса Лукка ятне сырни куранса каять. Кирукё пырса ёнсице хысса тарать пек. „Тотэ!“ тесе ячэ Лукка хытэ сасёпах.

Шухашран шухаша куёса, вэл хатёрлев пунктне ситрё. Пункт карташёнче сынсен ушкэнё куранать. Сасартэк Лукка малалла тинкерсе пэхрё, хэйне хэй ёненмесёр, шёвёр пурнипе куёсене шалса илчё. Виё-таватэ сын пёр самёр ёнене виё тарасин пусми сынё сётёрсе хэпартащё. Кирук ёне майракисенчен ярса тытнэ та, ана, та-

ватэ урипех каялла туртанаканскере, „ой-ишо! ой-ишо!“ тесе малалла сётёрет. Лукка Михалчэ хэйен шухашне те, Кирука систерес мар тесе тухса килнине те палартмарё. „Ну, юрё-ха, тепрехинче кам малтан ситнине куралар“, терё сёс вэл хэйен ашёнче.

Мирлэ соперниксем хатёрлев пунктёнчен пёрлех тавранчёс. Иккёшин хушшинчи каласу пылта су пырать. Сула май Пашёелне, Лукка Михалчэ пусанашё патне кёрсе симёсэн-кавакан куранакан кёрчеме сыпса тухсан, пылта су пыранкан каласу татах пылакланса кайрё. Амарту хами пёр самантлахэ пуё мими ашёнчен тухса тачё пулас.

Касал суркунне, тырэ акса пётерсен, колхоз правленийё вэрманпроххоз султалаклэх тунэ договор тарэх, ытти колхозниксемпе пёрле Кирук та вэрман касма кайрё. Мирлэ соперниксем пёр вэхэтлахэ уйрэлчёс, анчах амарту хами синчен ячёсем саплипех малтанхи йёркепе тарассё.

Лукка хёрсех ыраш капанё тавать. Капан сине вэшт та вэшт ытканса хэпаракан кёлтесем хэйсен вырэнне лэпчанса сёс кёрсе выртащё. Ирхине сёне хыпар илтёнённе вэл темёнле таран шухаша ерчё. Нимрен те мар, вэл капан сёмёнчех Кирук куранса каяссинчен асэрханса тарать. „Ну, Кирук, тинех номерсене улаштарма тиврё пулэ, пёрремёш номерте Лукка ларать пулэ малашне, тесе шутлать вэл,—эсир вэрмантан ситиччен ятсене сёненер сырма ёлкёрёс“,—тет. Кантарла йётем синчех митинг пулса иртрё, колхозниксем сав кунах сёне заём подпскине пуёласа яма йышанчёс. Йётем сийче мёнпур каласу та сёне заём синчен сёс пырать. Лукка ку каласусене питех те хутшанмарё, унан хэйен шухашё пур. „Аллэ тенкине халех парас, тепёр аллэшне ситес вэхэтра тёлесе татэп“, тесе шутлать.

Касхине 50 тенкё укёса илчё те ялсоветэ утрё. Ялсоветра, вэйлэ туй пырса кёнё пек, шав пуёланса кайнэ. Пёрисем подписка листисене илсе каящё, хэшёсем ёпискэ тёрёслёсчё, пёр самракё пысак хут сине пысак саспаллисемпе тем пек тарашса таблица тавать, васканипе астумасар, вэл сэмси таррине симёс чернилпа сарласа илнэ.

Лукка Михалчэ кёрсенех, ана председателё асэрхарё:

— Лукка Михалчэ, килсе ёлкёртён, чутах сан патна тухса пыраттам,—терё вэл, ана алэ парса.

— Малтан заём сыранас, унтан ытти синчен...

— Заём синчен сав, заём синчен, эсё сакан пек резолюципе килешётён пулэ, тетпёр. Акэ вэл—терё председателё, хут тыттарса:

„Эпир, „Малалла“ колхозран вэрмана ёёлеме килнэ колхозниксем, совет правительствин решенине чёренер ырласа, сёне заема кашни икёёрцер тенкёлэх сырантамар. Заём сарас ёёс активлан хутшанма хамар колхозан пур членёсене те чёнётпёр“.

— Ну, Лукка Михалчэ, эсё маххэ паракан марччё,—тет председателё.

— Кала-ха, хэш вэхэтра сыранма ёлкёрнё вё-

сем, сире хаш вәхәтра пәлтерчәс?—ыйтрә Лукка, шалтах тәләнсе кайнаскер.

— Вәсем паян ирхине сырәннә, кантәрла умән телефонна пәлтерчәс.

— Мәншән мана ирех каламарәр!—тет Лукка, председатель сине сиввән пәхса.

— Винават, Лукка Михалчә, анчах әпә хам та халә сәс таврәнтәм-ха,—ответлет председатель.

Тата темиңе минутран Лукка ятне списәка сыр-са хучәс. Анчах унан кәмәлә темәнле йавәрән туйанат. „Каллех ёлкәрсә пулмарә“, тет вәл.

— Юрать, пурсәмәрта малта тәрсан тата аван-тарах!—терә вәл, хаваслаң сывласа. Ялсоветран тухрә те килнелле сәмәлләнах сывласа утрә.

Летчика тухнә

— Херәмрен сыру илсе вуларәм. „Телей сунәр мана, летчика тухрам“ тет.

— Летчика тухнә? Апла вәл сан... аэропланна вәсет?

— Аэропланна вәл таксанах вәсет. Виңемсул-танпах вәл летчик.

— Апла пулсан ма летчике тухнә, тетән?

— Мәнле калас тата... Качча тухнә вәл... Кач-чи летчик. Аван вәт!

Йәпәлти „пәру“

Н. Сверчков үкерчәкә

— Шәрпәк пур-и сан?

— Пур, Сидор Сидорович! Халех!

— Эсә табак туртмастан-сәке. Ма яланах шәрпәк чиксе сүретән?

— Ара, сирән йышши паха пусләхсем валли.

ХУРА СУРҖХ КЁТЁВЁ

М. Н. ДАНИЛОВ—ЧАЛДУН

Ют сёршыври хулара, чаплӓ ресторанра тӓватӓ тус лакей пулса ёслесе пурӓнӓ. Пёри 1-ой гильдии купец пулӓскер, иккёмёшё—сёрулпучё, виссёмёшё—генерал, тӓваттӓмёшё—архиерей пулӓ сын.

Пёрре сак тӓватӓ тус, ресторанран сынсем тухса кайса пётсен, пёрлӓ пустарӓнса ларнӓ.

— Хамӓрӓн вӓрттӓн пуслӓх пире чикё урлӓ кӓсса, Совет Союзне кёрсе, унта диверсилё, шпионла ёссем туса сӓреме хушрё. Пирён пурнӓс пит начарланса ситрё. Калле Российӓна тавӓрӓнса пурӓнасчё, тенё „купец“ сӓмах пусласа.

— Тавӓрӓнса курасчё те, чикё урлӓ кӓсма сук. Совет пограничникёсем сирёп сыхласчё,—тенё сёрулпучё ассӓн сывласа.

— Чикё урлӓ кӓсасах тесен, кӓсма пулать. Анчах пит чее пулмалла,—тенё генерал пулни.

— Мёнле майпа?—тесе ыйтнӓ архиерей пулни.

Генерал уссине каллё-маллё сӓтӓркаласа якатнӓ та:

— Акӓ мёнле майпа,—тенё.—Пирён выльӓх кётёвё пулас пулать. Пёри кётӓсё. Кётӓсё кётӓне чикё хёрне хуса пырать те, хӓй сывӓрма выртать. Выльӓхсем пёрерён-пёрерён саланса кайса, чикё урлӓ кӓсса кайса пётесчё. Унтан кётӓсё, выльӓхсене шырама тесе, кӓсать. Пёр чикё урлӓ кӓссан, унта вара пурӓнатпӓр...

— Чӓнах та! Астан шухӓшласа тупнӓ эсё куӓса?—виссён харӓс кӓшкӓрса янӓ туссем.

— Эпё ӓна паян сес мар, тахсанах шухӓшласа сӓренё. Сире сес каламан,—тенё генерал мухтанарах.

— Мёнле выльӓх кётёвё пулӓпӓр? Лаша?

— Сук, шултӓра. Лашана пытанма кансёр.

— Ёне кётёвё?

— Сук, ёне хытӓ чупаймасть.

— Качака кётёвё?

— Сук, качакан мӓйраки пур, кансёрлет.

— Сурӓх кётёвё?

— Ку аван. Сурӓх—хӓравсӓ выльӓх. Хытӓ чупать. Хуть те ӓста та пытанса выртма пултарать,—тенё генерал.

— Кётӓсё кам пулё? Эсё пулӓн, генерал?

— Сук, эпё ватӓ сӓнлӓ.

— Купеца кётӓсё тӓвас.

— Сук, хырӓмё пысӓк.

— Сёрулпутне?

— Сук, мӓнтӓр сӓнлӓ.

— Архиерея?

— Ку юрать. Хёраӓм майлӓ. Сӓсё те вӓрӓм.

Сухалне хыӓпӓр та, хёраӓмла тумлантарӓпӓр, тенё генерал килёшсе.

Ытти тусёсем те генерал шухӓшёпе пёрлешнё.

Тепёр кунне туссем хӓйсен канашлӓвёсем сынчен ют государствӓри буржуйсене каласа панӓ. Лешсем ырланӓ. Уксӓ панӓ, сасӓсӓр перекек кёске пӓшалсем сённё.

II

Совет граници шӓп. Ништа нимёнле сас-чӓ та илтёнмен. Кайӓксем сес юрласа лӓпкӓ сывлӓша пӓснӓ.

Пограничниксем хӓйсен вырӓнёсенче никама курӓнмасӓр вӓрттӓн сыхласа ларнӓ. Инсётре сурӓхсем макӓрнӓ сасӓсем илтённё:

— Ме-ме-е...

Кётӓсё чӓпӓркки сасси шатлатса сывхарнӓ.

Пограничниксем кусёсене илмесёр пӓхнӓ, хӓлхисене чанкӓ тӓратса итленё.

Ак, кӓшт тӓрсан хӓрӓм тёслё хура сурӓх кётёвё курӓннӓ. Хёраӓм кётӓсё, пусё сине хура тутӓр пёркенсе, вӓрӓм чӓпӓркине сётёрсе пынӓ. Чикё сывӓхне ситсен, кётӓ тавра висё хутчен чӓпӓркине шатлаттарса чупса саврӓннӓ. Сурӓхсем пёр сёре пустарӓнса лӓпланса выртнӓ. Сурӓхёсем лӓплансан, кётӓсё те, пусё сынчи тутӓрне сарса пёр хӓва тёмӓ сулхӓнне канма выртнӓ. Хӓрӓлтатса сывӓрнине совет пограничникёсем илтнё.

Сасартӓк пёр сурӓхё пусё сёклесе пӓхнӓ. Курать: кётӓсӓ сывӓрать. Сиксе тӓнӓ та, чикё урлӓ чупса кӓснӓ. Унтан тепёр сурӓхё. Виссёмёшё... Висё сурӓх чикё урлӓ кӓснине курсан, пётём кётӓ ура сине тӓрать.

— Ме-е-е!...

— Ме-ме-е-е... макӓра пусласчё...

Сурӓхсем макӓрнипе кётӓсё ӓйхинчен вӓраннӓ. ӓйне сарса выртнӓ тутӓрне илмесёрех чикё урлӓ кӓснӓ сурӓхсем хысёнчен чупнӓ. Сӓсё-пусё лӓпӓстатса пынӓ. Кётӓсё совет чикки урлӓ кӓсса сес ёлкёрнё. ӓна хирёс красноармеец пӓшалне хӓтёр тытса сиксе тухнӓ.

— Стой! ӓста кӓсатӓн?—кӓшкӓрса чарнӓ.

Кётӓсё пӓшаллӓ сынна курсан хӓраса ӓкнё:

— Ма-ман... сурӓхсем кӓснӓ унта,—тенё кётӓсё тытӓнчӓклӓн, кусё сине витённё хёрлӓ сӓсёне сирсе.

— ӓйта, ут ман умран!—хушнӓ ӓна красноармеец.

Кётӓсё сылтӓм аллине кӓсйине чикме тӓнӓ.

— Стой! Аллусене хысӓлалла тыт,—тенё пограничник.

Кётӓсё сиксе чётренё. Красноармееца пӓхӓнса аллисене хысӓлалла хунӓ та, малтан утнӓ.

Пограничнӓй застава илсё пырсан, кётӓсё хӓйён границӓ урлӓ тарнӓ висё сурӓхне курнӓ.

— Саксем-и санӓн кётёвёнти сурӓхсем, паллатни?—тесе ыйтнӓ застава начальникё—лейтенант.

Кётӓсё пусё лашт чикнё.

— Сарамаслан!—хушнӓ кётӓсё лейтенант.

— ӓра, намӓс вёт хёраӓма арсынсен умёнче саланма,—тенё кётӓсё сассине сынсетсе.

— Эпир фашистсем мар, сана ним те тӓвас сук! Сарамаслан!—тепёр хут хушнӓ лейтенант.

Кётӓсё сарамасланнӓ...

Сӓпла „тӓватӓ“ тус совет пограничникёсен серепине сӓкланнӓ.

Џўлтен пӑрахса пани

Н. Сверчков ўкерчӗкӗ

- Тукмакки пит тутлӑ.
- Џўлтен анӑ япала тутлӑ пулмасӑр.
- Мӗнле џўлтен анӑ? „Атте турӑ“ хӑйӗн чӑххине пӑрахса пamarӗ пуль-ске?
- Нимӗнле атте турӑ та џук унта. Парашютпа антарӑ чӑхӑ тукмакки вӑл.

Эпё епле чемпион пулни

ЛЕОНИД АГАКОВ

— Чанах та, сарыкрах чухне эпё ик алапа икшер пәт пуканё сёклесе пуç синче вылятаттам ёнтё, анкартинчен килхушинчи келете сакәр пәт кёрекен миххенипочом сёклесе ситереттём, анчах сапах та хама хам спортсмен теме пултараймастай. Хәтланман вәл ёсепе. Ни амартусенче, ни кросс таврашесенче пулман, сынга тавлашса кёрешсе те курман халиччен. Сарыкрах чухне хутшайманскер, халь тин хутшайнасси синчен шу-хайш та пулман ёнтё манан, паллах, как-никак, хөрөх урла кәсса, пиллөкөмөш теçетке синелле пусрам ёнтё. Сар сухалам, хаварах куратар, пётём кәкәра хупласа тарать,—аякранах куранать эп сирём султа марри... А вәт сапах—мөн тавасу пур?—пёр спортивный амартура пулма тур килчө. Чип-чипер пуранны сёртех, кётмен-туман сёртенех чемпион ятне илтём, кәкәрәм сине жетон та сакса ячөс вёт... Эсир төленетөр-и? Төленетөр те пуль сав,—эп хам та төленетөп унтан. Анчах та—факт вәл чакәртәш япала, апа хирөс сәмсапа хирөнесе те кёрсе кайма сук, теçсө. А эчанах та чемпион пулни—факт.

Пит те асартран пулчө вәл.

Иртнө уйахра хулана колхозсенчи пчеловодсен канашлуна ячөс мана. Эп таххәрәмөш сул ёслетөп ёнтө ку төлөшпө, премисем те илкелерём, пёрре тинөс хөрринчи курорта ячөс мана лайах ёслөнөшөн. Хурт-хамәр ёсне аванах пөлетөп ёнтө. Саванпа хамәр колхозран мана ячөс сав канашлава. Ну, карам, конешня. Чиперех ситрём, ята сыртартам, апат талонөсем илтём, халәхпа пёрле кёрсе лартам... Пёр доклад итлерём, иккө итлерём. Лайах калассө. Унтан ман пекех колхозсенчен пынә пчеловодсем тухса калама пуçларөс. Кам мөнлө ёслет, кам мөнлө опыт туня... Кусем те лайах, вөсөх төрөс калассө.

— Манан та тухса каласа парас мар-ши хамәр утар синчен?—терём хама хам.—Епле пулсан та, 250 вөллөне ситертөмөр вөтл.

Запискә сырттам та президиума патам. Тепөр сур сехетрен председатель ман хушамата асанса та илчө.

— Халь агроном Овсова сәмах паратәп. Ситесси—Одноухов юлташ пулать, „Сисём“ колхозран,—терө.

Одноухов—ман хушамат вәл,—ялта пире Харах Халха таврашө, теçсө. Пирөн асаттене тахсан ёлөкех, ёскөре сапәсма кёрсе кайсан, хайён пуçаниех пёр халкине сыртса татса илинө мөн, саванпа сав ят тухня уян. Салтака кайнә чух писарь „Харах Халха“ тенине вырәсла куçарса сырса хуня та пирөн хушамат пулса тәня... Анчах та ёс унта мар-ха.

Хаман хушамата илтсенех, эпө йәпәр-япәр блокнот туртса кәларса, мөн синчен каламаллине план туса хутам. Ну, калатәп ёнтө пёрре, хамәрән утарти үсөмсемпө төлөнтөретөп, тетөп.

Анчах та, тухса калама тур килмерө манан, хаямат пуçө. Хайхи Овсов агроном каласа пөтерсенех: вәхәт ситрө, апат сине каймалла, терөс.

— Перерыв хысһан чән малтан Одноухов юлташ выступать тавать,—терө председатель каллех. Кәмәлсарлантам, конешня, эп, анчах та—мөн тавас тетөн? Юрө-ске эппин, ун чух та каләп, кая мар-ха, канашлу пөтмен вөт, текелесе ләп-лантам.

Апат пит аван ситерчөс. Таватә төслө пулчө. Мөн иртенпөх, хөвел тухня вәхәтранпах сименскер, мөн панине пөтөмпөх саварса хутам эп. Сиелтен тата пёр мән курка хөрлө квас ёсрөм те, хырам панках пулчө. Параппан пек!

Касхи заседани тепөр ик сехетрен тин пуçланассине кура, эп столовайёнчен тухсан Атәл хөрнелле утрәм. Санталакө майсәр лайах, ләпкә, сил-мөн сук... Хөвелө сав тери пөсөртөс тарать. Аялта төмөн чухлө халәх шыва көрессө. Ватти те, вөтти те пур унта, арсынө те, хөрарәмө те... Чәмпәлт та чәмпәлт! сикөссө шывалла.

Савсем сине пәхса тәтәм-тәтәм та, манан та шыва көрес килсе карө хайскер.

— Сынсем көрессө, мана юрамасть-и мөн?—терөм.—Көрсө ишөс-ха пөррө! Вәхәт пур.

Каланя—туня. Вәрәм пусма тәрәх чупса антәм та, хөрарәмсем көрекен вырәнтан таварах кайса вәшт та вәшт салантам. Унтан шыв хөрнөх пырса тарса, пөртәк сивөнем, терөм ёнтө. Урана кәштах йөпетөсө пәхрәм—шывө пит те шөп иккен, ашә... Темисө самант хушши чулсем хушшипө-выляса сүрекен пуләсене сәнарәм ёсөсөр аптәранә май...

Сасартәк хам хысра музыка сасси илтрём. Саврәнса пәхрәм та сартран төмөн чухлө халәх музыка вылянә май утса аннине куртам.

Ну, мөнөх ёнтө уншан? Паллах, ку мана нияшө-енчен те интереслентерме пултарайман. Тен, кама та пулин асатәссө пуль, е Атәл лөш өннө-уçалса сүреме каяссө пуль, терөм те, майөпен-шывалла көрсө карәм. Тепөр сур минутран ыркәвакал пекех хәтланма тытәнтәм шывра: шыв: сийөпө ишрём, шыв төппелле те чәмрәм, кутән та тәтәм, месерле те саврәнса вытрәм. Шывө-ытла та лайахчө сав вәл кун!..

Сахалтан та пёр сур сөхөт килөнтөм пулө эп. Шывра нумай пулнөпө пүрне вөсөсем те пөркө-ленне пуçларөс. Ну ёнтө, час заседани те пуçланать пуль, как-никак—манан пуринчен малтан тухса каламалла, текелесе сухала типөткелесе, сыран хөрнелле утрәм. Хаман кәмәл сав вәхәтра сав тери лайахчө, каласа та пама сук апа... Ну—нимөн те кирлө мар!

— Вперед!..—төсө кәшкәрчө сасартәк таким сулахай өнчө...

Унчөн те пулмарө, ман төлпө сахалтан та пёр аллә сын пуль—шатах сарамас, пёр труксөкөмпө-сөс—чулса иртсө карөс. Ним сине пәхмасәр ыт-кәнса пырассө. Мөн мурө пулнә, кама хавалассө кусөм?—шухашларәм та эп, часрах сырана тухрәм. Тумланас та, каяс кунтан, терөм ёнтө. Анчах та... мөн тетөр эсир? Эп көпө-йөме хуня чул та сук. Мөне пөлтөрет ёнтө ку?.. Чөре сәр-рр туса карө. Пөтрөм ёнтө! Саклатса кайнә манан

кёпе-йёме, тәрса юлтәм пулас... Библири Адам пек, анне [суратса янә тупна! Унталла пәхрәм, кунталла... Сук! Йёри-тавра—таптасах. Пёр тем-ле сурак хаҗат листи сөҗ ыртать.

— Савсем тунә!—сиҗем пек шухаш вёсрә ман пуҗра.—Сав сарапаклакән чупакансем шәхәртнә ман кёпе-йёме! Урәх никам та пулман кунта!.. Хәвалас часрах, тен җитсе туртса илөп..

Анчах та, хам вүсөх те сарамас иккенне аса илтөм те, темиҗе утәм чупса кайнәскерөх, чарән-са тәтәм: шыв хөррипе—тәршипөх халәх, вёсем хушшинче хөрарәмсе те нумай... А эп—йёмсёр... Ухмаха ернө ку, е үсөрпе юри хулиганланать тесе, тытса кайёс тата!

Мөн тәвас? Нумай шухашласа тәмәсәрах, ин-сөтре мар ыртакан сурак хаҗата илсе, ман те-лее, савантах тупаннә кантрапа пилөк төлне сых-рәм та арәслан пекех ыткәнтәм малалла...

— Пурпёр җитетөп! Пурпёр туртса илетөп хам-яналасенел!..

Әх, чупатәп сав, әх чупатәп... Сар сухаләм ик-еннелле вөлкөшсе кәна пыраты! Пёр сөр метр пек чупса кайсан, шыв хөрринчи сынсем асәр-харёс мана. Тапратрөс кәшкәрма:

— Э-эй, мучи кая юнә!..

— Асту, сухална сүхататән!

— Нажимай, дедушка!

— Улю-лю-лю!..

Эп ёнтө вёсем „нажимай“ темесөрөх пур вай-ран нажимать тәватәп. Манән епле пулсан та малтан чупса кайнисене җитсе кёпе-йёме тупмал-ла-ске, унсәрән эп, кәсхи заседанине кайма мар, хула урамне те тухма пултараймастәп. А киле каясси җинчен шухашламалли те сук! Саванпа та ура тупанёсем сөре те перөнмөсө манән, ура келисем купарчана тивөсө сөс.

Тата пёр иксөр метр чупса кайсан, эп темле хавшак этеме хәваласа җитрөм. Унән аллинче ни-мөн те суккине кура, чарәнса тәмәсәрах малалла чупрәм. Сын, хашкама ернөскер, манран татәлса юлчө. Куна кура, таврари сынсем (халь ёнтө вё-сем чупакансен икө енөпе те сөтена пекех тәрат-чөс) мана хаваслантарма тапратрөс.

— Молодец, мучи!

— Ярапар, ярапар!

— Кәтарт-ха пөрре сәмрәксене...

— Не сдава-ай!..

Вёсем кәшкәрасөс, эп чупатәп. Хәшөсем ку-ласшән та пулас манран, а эп пурпөрөх малалла сәтлаттаратәп. Маншән пулсан—вёсем кулни ним те мар, маншән хамән кёпе-йёме тупасси важнә. Саванпа та ёрөхтерсе пыратәп сөс.

Пөрин хысҗән—тепринчен иртрөм, унтан виҗсө-мөшөнчен, тәваттәмөшөнчен... вуннәмөшөнчен ирт-рөм. Никам аллинче те ман хатөрсем сук—татах чупма тивет хайхи. Татах чупатәп. Ёнтө, халәх пёр ман сине сөс пәхәть пулас, мана сөс кәшкә-расөс:

— О-о, суха-ал!..

— Вөстер, вөсте-е-ер!

— Нажми-и!

— Чемпион пулатән!

Юлашкине әнланмарәм эп, тем мурө пулчө вәл. Ку сәмаха халиччен те илтмен те ара. Саплах чупрәм малалла. Пәсәрхинчен те ытларах, халө пөрин хысҗән теприне хам хыса хәварса пытәм. Хам та төлөнөтөп—әҗтан кәна тухса пычө манән

вай! А халәх шавланә сөмөн шавларө, нумайөшө сүхәрмах тапратрөс. Хәшө шәхәрасөс тата ала сүпасөс.

Эп чупатәп, әх чупатәп! Курми те, илми те пултәм юлашкинчен. Заводить тунә мотор пекех пулса карәм пулас. Урасем темле хай-сем төллөнөх ыткәнса пырасөс. Унтан сасартәках куртәм: ман умра никам та сук иккен, пёр аллә метр малта сүла урлә карнә хөрлө лентә сөс ку-рәнәть. Каялла савәрәнса пәхрәм—пөтөм халәх кайра!.. Юлашкисене хәш самантра хәваласа ирт-се кайнине те асәрхайман өпө. А сүлан ик енпе тәракан халәх саплах кәшкәрәть мана:

— Чуп! Чуп часрах!..

— Вәхәт сүхататән! Мучи! Чуп!

— Часрах, теҗсө!

Вёсем кәшкәрасөс, а эп тәратәп. Эп тәратәп, вёсем кәшкәрасөс. Эп әнланмастәп нимөн те... Аҗта чупмалла, мөншөн чупмалла? Куратәп—кая юл-нисем каллөх мана хәваласа җитөсөс. Сав вәхәтра темле каччә сиксе тухрө те халәх хушшинчен—мана аләран тытса карт! тутрө малалла.

— Чуп часрах! Сав лентә патне җитөччен! Атя!

Хай чупрө те мана та чуптарчө. Иксөмөр яра-патәмәр сөс. Темиҗе самантрах хайхи хөрлө лен-тә урлә сиксе кәсрәмәр..

Халәх ала сүпни аслати авәтнә пек көрлөсе ка-рө... Савантах музыка янратса ячө. Ман пата ик-көн-виҗсөн чупса пырса аләсене чәмәртама ты-тәнчөс.

— Ну, матур, мучи!

— Кәтартрән класс!..

— Хәш командәран әс. „Спартакран-и“ „Ди-наморан-и“?

— Нумай тренировка турән-и?

Вёсем ыйтасөс, өпө ним әнланмасәр тәратәп. Мөншөн мухтасөс? Мөншөн матур өпө? Мөнле Спартак? Мөнле Динамо? Мөн тума кирлө мана вёсем? Мана хамән көпөпе йөм кирлө!.. Сапла ыйтусөмпе әнран кәларсах ячөс мана. А эп ним ответ та пама пөлместөп. Куҗсене мәчлаттарса тәтәм-тәтәм та:

— Тавайяр ман тумтире!—терөм.

— Мөнле тумтир?!

— Мөнле тумтир пулать: көпе, йөм, атә, кар-тус...

Физкультурниксем пөр-пөрин сине пәхса илчөс.

— Әс кам пулатән вара?

— Колхозник, „Җиҗөм“ колхозран, Одноухов Иван, пчеловодсен канашлуне килнөскер!..—пер-се ятәм хайскер.

— Хәш командәшән чупрән әс?

— Никашмән та чупман эп, хамән көпе-йөм-шөн чупрәм! Шыва көтөм те, хам каялла тухнә сөре—мана такам мәйракалли саппа-сарамас тә-ратса хәварнә! Эп әсир илнө пулө тесе чупрәм. Пөтөм өсө те сав кәна!—шатәрттарса хутәм пөр-ре сывләш савәрмасәр.—Илтер пулсан, халөх та-вәрса парә! Манән халөх кәсхи сәсәдани пуҗла-нать, ман унта сәмах каламалла! Йөмсөр кайма пултараймастәп вөт өпө сәсәданине!

Ман сәмахсем күрөнтөрчөс пулас физкультур-никсене. Темиҗе самант хушши ним чөнмесөр пәхса тәчөс пөр-пөрин сине... Унтан пөри, куҗ-ләхләскер, тарәнән сывласа илчө те, мана хулпус-синчен ләпкаса илчө.

— Ну нимөх те мар, мучи! Паян пирөн хулари

физкультурниксен кросё—чупу амартавё пулчё ку. Эс сав кроссра пёрремёш ыран йышантён, чулуван чемпионё пулса тятён.

— А мён вёл чемпион тени?

— Ну... мёнле калас сана... Ну, пуринчен матурри, пуринчен сивёчреххи! Пирён обществара членра таман пирки эфир сана преми пама пул-тараймастпёр; анчах та сак жетона ил эсё!

Савантах вёл мана сапсута значок тыттарчё.

— Мён тавас ёнтё манён кунпа?—тетё.

— Сакса суре. Пурте эсё пирён кроссан чемпионё пулнине пёлчёр. Кунсёр пусне...—(вёл мана татах хулпуссинчен лэпкарё)—санён малашне пирён амартусене татах хутшанас пулать. Эс ёнтё текех пирён общество членё пулатён.... Сан пек сивёч чулукансем кирлэ пире...

Вёл вёсё-хёррисёр каласма пусларё манпа. А манён пуса унён самахёсем никак та кёмессё! Мён тавас тетён! Шухаш—сухалнй кёпе-йём синчех манён. Заседанине те васкамалла... Анчах та, телей куса куранса килмест тенё пек, сав вэхатра темле сармрак—сав физкультурниксен таврашех—халэх хушшипе хёсёнесе тухрё пирён пата.

— Мучи! Саксем санён мар-и?—катартрё вёл манён хатёрсене.

— Манён!—кашкарса ятам эп.—Астан тупран?

— Кросс пусланас умён вёсене такам купальняна кёртсе хунй иккен.

Ним те чёнмерём; часрах тумлантам та хула еннелле утрём. Анчах хайхи куслэхлэ физкульту-

турник уйёрлмарё манран. Эп заседанине ситичченех ман синчен ыйтса каласса пычё. Ман самах тухса каламалла, эн кая юлатап, тесе аран-аран уйёрлкаларём унтан...

Кайран, яла таврансан, ман пата пёрре „Спартак“ обществинчен сыру пычё. Сапла-сапла, сана пёр ыйтупа пыма чёнетпёр, тенё. Пёр-ик кун шухашласа пурантам: каяс-и, каяс мар-и? Сапах та кайрам. Мён тавасшён кусем манпа?—тесе интереслентём, ара. Пит аван йышанчёс, конешнй. Пёр-ик сехет пуль каласрё манпа „Спартак“ председателё. Татах пире физкультура мёншён кирли синчен, яна хулара сёс мар, ялта та сарма кирли синчен каларё вёл.

— Эс пирён активист, чемпион, санён сак ёсё ертсе пырас пулать, тет.

— Эпё ватй вёт, ялсыннисем кулса тана каларёс, сармраксене хушар,—терём.

Сук, илтесшён те пулмарё!

— Эс ватй мар-ха, сармраксенчен те ирттерётён,—тет.

Ну, савантан вара эп физкультура телёшёпе ёсleme тытантам вара. Пирён колхозра халь тем те пур: футбол та, волейбол та... Тёрлё амартусем туса ирттеретпёр. Утмёл сын ГТО значокё илчёс, тата хатёрленёсёсё-ха.

Чаных та, малтанах кулатчёс хашёсем манран, анчах кайран пёрахрёс. Хайсем те хутшанса пычёс физкультура ёсне.

Аэроклубра вёренекенсем

— Авалхи сынсем: „телёкре вёссен—ёсёсёсё“, тенё.

— Эфир халё телёкре мар, чан-чан вёсетпёр. Ку вара пирён авиаци тата ытларах ёсёсёсё пулас,—сапла-и?

Суя колхозник

Бюро-клише ТАСС

— Ёскунёсем тавайманнипе сёс мар, тата хамар колхозах вёт-ха мана сак таварсене сутма чармантарать...

Арпа

Константин Иванов Упнер ялнелле (Варнар р.) тавраннй. Сул синче пёр хёре тел пулнй та ыйтнй.

— Эпё Варнарах каятап-ши?—тенё ёсёртерехскер.

Вунй сулхи хёр ун сине куларах пэхса илнё те:

— Аста каясне ыйтан, эп астан пёлем эс аста кайнине, сан пусанта арпа-им?—тесе хунй.

— Арпа... арпа,—тенё Иванов хай ашёнче,—иртнё кёркунне колхоз арпине пётёмпех хам киле турттарса сутса ёснёччё, паллах пуса кайнй ёнтё вёл.

С. Мерчен.

Сунтаракансем

Канаш районёнчи „Хёрлё хём“ колхоз правленийё вуташён вармана каймасть, „килхушшинчех“ тупма тарашать. Иртнё хёлле сапла:

— Хутма та, сыснасем валли апат пёсёрме те вутй сук, тесе жалоба парать СТФ пуслэхё.

— СТФ лассине пасса сунтарас!— резолюци хурать председатель.

Ласса пасса сунтаращё.

— Пирён те вутй сук,—тет конюх.

— Лупаса пасса сунтарас,—тет председатель. Лупаса пасасщё. Сунтаращё.

— Манён та сук,—тет МТФ пуслэхё.

— Пурте пасса сунтарас...

Пасса сунтаращё.

Касал та вутй хатёрлес пирки нимех те тумась-ха правлени. Хёле кёрсен мён пясма хатёрленет-ши?

Суртри сўп-сап

Чахсен концерчә

Аургаза районенчи „Култура“ колхозри (БАССР) клубран чәх-чәп ферми тунә. Ку клубра халә кашни каҗах концерт пулать (унччен апла марччә). Концерт сурсәр иртсен пусланать. Ана хәрлә калпаклә автансем уҗассә: „—Ки-ки-ре-ку-у-у-у!“

Шанкарча йави

Етәрне районенчи Мәнсәнтәр яләнче те, ытти ялсенчи пекех, почта ещәкә пур. Ку ещәк клуб сүмәнче саканса тәрать. Клубри сторож Иван пичче каланә тәрәх, ана сакса хунәранпа никам та ун патне пырса төкәнмен.

— Мәншән?

— Мәншән тесен,—тет Иван пичче,—ытла та сүлте ларать вәт, таватә метр тәршәллә сын та кармашса ситеймә. Ана эп рычакпа төртсе шәтарасшән-ха. Вара шәнкәрчәсем кәрсе йәва савәрәс. Капла усәсәр тәриччән, шәнкәрчәсене те пулин усә пултәр тетәп-сәе.

„Р. Первый“ Вәрмарта

Нумай пулмасть Вәрмар станцинчи ессыннисем „Р. Первый“ ятлә кино курчәс. Куракансем ку картиншән калама сук хавасланчәс. Курса пәтернә хысшән, пәр-пәринпе калаҗа-калаҗа киләсене саланчәс:

— Аван картина вәт?

— Аван. Ку картинәна эп Шупашкарта та курнәччә. Анчах унта вәл „Петр Первый“ ятләччә.

— Ку та савах ентә. Афиша сыраканәсем сәс, үсәр пулнипе, „Р. Первый“ ятлә тунә ана.

Сырма хушмасть

Федоровкәри (Башкир АССР) сәт-су фермин заведующийә А. Иванов ирәлтернә су әшәнчен шәши вили тухни сінчен сырма хушмасть. Ун сінчен сырсан, ытти шәшисем те пәләс те су посуду әшне урәх кәмәс, тет.

Пер каҗхине

Сәнә Шәхаль яләнче (Тутар республикә) июнә 3-мәшәнчи каҗхине сасартәк пәтәм ял ура сине тәнә. Ватти-вәтти теңә пек, пурте урам тәрәх сүхәра-сүхәра чупнә. Аста чупнә, пушар патне-и, тейәр эсир. Сук. Вәсем хәрсем хысшән чупнә. Виҗә хәре хәваланә. Хәрсем хәйсене хәвалакансене рычаксемпе сапа-сапа хәварнә. Мәнле хәрсем? Вәсене тул сүтәлас умән тытнә. Тытнә та... „хәрсенчен“ пәри Чернов Александр, тепри Емельянов М., виҗсәмәшә Емельянов С. пулнә. „Ха-ха-ха!—ахәлтатса кулнә вәсем.—Хәрсемәх те-гәр-и пире?“

Сак хулигансем сінчен Дрожановск районенчи прокурор та илтнә, тет. Илтнә, тет те, «ха-ха-ха» кулнә тет вәл та. Вара урәх нимәнле мерә та йышәнман, тет.

Столовая питәрнә

Сәнтәр районенчи Орининори столовайән заведующийә Акрамовская кашни кун теңә пекех пәсҗапса тәләнет:

— Питә интересно!—тет вәл, кәмәллән кулса.— Столовая яланах питәрәнчәк тытатәп. Сапах, хам-сәрәнах, питәрнә алака усмасәрах, колхозниксем киләсә те, кәресә, сиесә, есәсә... Мәнле-ха капла? Астан кәресә вәсем?

Ку ытту сине вәл хәх ответ парать:

— Вәсем чүречесенчен кәресә. Курмастәр-им, чүречесем пурте сәмрәк.

Ку әпә мар вәт!

Етәрнери фотографине сәнүкерчәкә илме. пынисемпе фотограф пулса есәлекен Дубов хушшинче час-часах сакнашкә калаҗу илтме пулать:

— Ку әпә мар вәт?

— Әсә, ачам, әсә,—тет Дубов.

— Су-ук. Әпә сүхаллә мар вәт?

— Аха-а,—тет Дубов.—Чанах, кунта сүхаллә үкнәске... Чим... ак, сакә әсә.

— Сук. Ку та әпә мар. Ку... хәрарәм.

— Аха-а...

Малалла та савән пекех каять калаҗу. Дубов кулать. Те хәйәнчен хәй кулать?

Юсанә-ха

Вәрнар районенчи Шәхаль яләпе Пинер ялә хушшинчи кәпере иртнә кәркуннерәпнех юсамасә. Мәншән юсамастәр? тесе ыйтсассән:

— Пире мәнә кирлә!—тесе ответләсә Шәхаль-пе Пинер ялсовет сыннисем.—Эпир сәмәрмен вәт ана. Пирәнсәрәх юсанә-ха, теҗсә.

Чәштәртатать

Тәрә тәрлесе ларакан амәшә пуканелле вылякан пәчәк хәрә сине пәхать те калать:

— Ан юрла-ха, хәрәм, чарән...

Хәрә чарәнать те ытать:

— Мәншән чарәнмалла?

— Илтмәтән-им, турәш хысә чәштәртатать, чун кәнә пулмалла. Найәлтатнә сасә та илтәнет ав.

— Хысә-и?—тенә хәрә.—Турә хысә чәштәртатә сав. Унта шәшисем йәва савәрса чәпә кәларнә. Савәнпа пурте турәшсенчен тасатас пулать.

Икә кайәка хәвалать

Кив Атикасси яләнче (Хәрлә Чутай р.) почта-льон пулса налоговой инспектор Ф. Иванов еслет. Савән пекех, Кив Атикасси яләнче налоговой инспектор пулса почта-льон Ф. Иванов еслет. Пәр есә те йәркәллә туса пыраймасть Ф. Иванов: хәсәт-журнал та начар сарәлать ун, укса-тенкә пухас ес те уксаклать. Ял сыннисем калаҗсә вара: „Икә кайәка хәвалать хәй, пәрне те тытаймасть“, теҗсә.

Шухашламан художник

Н. Сверчков ўкерчэке

Художник: — Акә сана рисунок! Эс хушнә пекх турәм. Заем сінчен.
— Гм... Ку сан начар пулнә-ске. Ма пәртак шухашласа тумастән эс рисуноксене?
— Шухашласси пирән ес мар, пирән ес—сәрласси.

Ыйтакана ответ

Ыйту. Трак районәнчи Супар ялповән председателё Гаврилов продавецран варттән хайне валли 41 метр ситец пытарса юлнә. Ку мёне пёлтет? (ыйтаканё Крылов).

Ответ. Пытарса юлман вәл, вәрласа юлнә. Продавец, ыйхәлләскер, савна та сисмен пулать. Тен сиснә те пулө. Антив ёнтё, председатель манәнне вәрлатәр, эпё потребительсенне вәрлатп, тесе шутларё пулө. Саванпа та, Крылов юлташәм, сирән районра растрата хисепё ўснәсемён ўссе пырать. Акә, ху пёлтернә тәрәх, кәсәлхи январён 1-мәшә тёлне 39.410 тенкелөх растрата тунине паләртнә пулсан, май уйәхён юлашки күнәсем тёлне растрата 58.307 тенке ситнә. Вәл шутран Супар ялповәнче сәс растрата 16.302 тенкә шутланать. Акә мёне пёлтерет вәл вәрлани. Тата ку районти суту-илу организацинчи ответлә работниксем вәрәсем сине вәрәлла пәхнине те пёлтерме пултарать.

Ыйту. Силос теекен япала выльәх-чёрлөхсем-шён пите усәллә апат, теңсә. Чәнах-ши е суя-ши? (ыйтаканё Сёмёрлесем).

Ответ. Суя мар, чәнах. Районри агрономсем, зоотехниксем сире халичченех сәк чәнләхә кә-тартма тәрәшманни те суя мар, чәнах. Иртнә сүл сирән район силос хывас плана 34 процент сәс тултарнәччә. Ку та чән, суя мар. Кәсәлхи сүлхи плана мёнле тултарас пирки те районри организацисем нимән те шутламаңсә, тесе сыратәр. Чән, суя мар. Райөстәвком президиумё выльәх апачә хатәрлес ес мёнле пыни сінчен хайён кәсәлхи пёр ларәвөнчә те сүтсе-явман, тетёр. Чән, суя мар. Кайран ак, хёлле, иртнә сүлхи пекх „пирән районра выльәх апачә сителөксёр сав“ тесе сүпёлтетсе ларас теңсә ёнтё вёсем. Чән вёт? Суя мар.

Ыйту. Етёрне районәнчи Сеткасси ялне нумай пулмасть пёр сётөрөнчөк поп килсе пёр самантрах вунә ачана „тёне“ кёртсе кайрө. Поп тухса кайнә кәсхине пирән ялти чылай комсомолецсем пёрле пухәнчөсә те урам тәрәх акә мён кәшкәрсә сүрерөсә:

Йүплө-йүплө сүл килет,
Пёр йүппине поп килет;
Ял сывәхне ан ярәр,
Полпа пёрле мур килет.

Сапла кәшкәрсә сүрерөсә-сүрерөсә те вара, шурәмпүсә сенкерленес умён килөсене кёрсе сывәрчөс. Сакә пулать-и ёнтё тёне хирөс кёрешни? (ыйтаканё Мыдилов).

Ответ. Савә пулать пулө сав ёнтё. Тёне хирөс кёрешес тёләшри массәллә есә анлән сарас-сінче урам тәрәх кәшкәрсә сүрени пысәк вырән йышәнса тәрәтә терөсә пулө. Тен, сапла ахәрсә, таксантапә пите те ләпкән сывәракан турәсәрсен ячейкине вәратасшән пулнә вёсем? Леш вәранмасть сапах та. Харлаттарсах сывәрәтә.

Ыйту. Пирән „Канаш“ колхоз (Куйбышев обласә) МТС дирекцийәнчен сакән пек хут илчө:

Колхозу „Канаш“

Под личную ответственность председателя колхоза 26 июня сего года на основании разъяснения облзо, что 4 июня 1939 г. при Похвистневской МТС созывается инструктивное совещание колхозных молотилок и комбайнов, (курсив пирән—С. Д.) а поэтому МТС предлагает Вам подобрать вышеуказанных товарищей и более грамотных, явкой обеспечить на 26 июня 1939 г. к 8 час. утра в МТС, где будут проведены инструктирования о проведении уборки урожая 1939 г.

Явка выше указанных товарищей обязательна и свое-временно.

Зам. директора—В. Мураткин“.

Сапла, „грамотнәй комбайнсемпе молотилка-сен“ совещанине туса ирттернә Мураткин. Анчах МТС-ри комбайнсемпе молотилкасем ытла „грамотнәях“ мар вара. Паян куна ситсе те 41 комбайнран 30-шне сәс юсанә-ха, 15 молотилкаран пёрне те юсаман. Совещанинче мён каласрөс-ши сәк „неграмотнәй“ есхатөрөсем? (С. Данилов ыйтать).

Ответ. Мён каласни сінчен совещанин стенографиллө отчөчө сине пәхса пёлөр.

Утне җитмен туртине

(3 пайла комеди)

В Ы Л Я К А Н С Е М:

1. МИКИТА—колхозник, 58 җулта.
2. ВАРВАРИ—унан арәмә, җав җулсенчех.
3. ШАПЧАК—вөсен хөрә, 20 җулта.
4. СМЕЛОВ—красноаремеец, танкист.
5. СТАПАН—Смелов йыснайшә, 50 җулта
6. СЛОНОВ—тракторист, 25 җулта,

7. СЕМЕН—унан ашшә, 60 җулта.
 8. МАВРИ—евчә, 45 җулта.
 9. КУДРЯШОВ—купәсҗә, 30 җулта.
 10. УРИНЕ —
 11. ХВЕТУҢ — } хөрсем
- Хөрсемпе качҗасем.

П Е Р Р Е М Ё Ш П А Й Ё.

Урам. Сылтәмра Микита пүрчә. Сулахайра сад пахчи. Хыҗалти сәрт җинчә төрә төрлемелли мастерской урәнатә. Хөрсем юрласа килеҗсә.

ШАПЧАК. Ну, хөрсем, чипер кайяр. Ыран ирхине җыварса ан юляр. Пирән ку заказа тултарма вәхәт нумай юлмарә.

ХВЕТУҢ. Ыран ирхине ултә сехетрех тәрәтәп та, пурне те пуҗтарса уләхәтәп.

ШАПЧАК. Ирех пырас пулатә җав. Леш Тос-тинкассинчи отделенипе әмәрту догәвәрне тунине ан мавяр. Астәвәр, намәса юлмалла ан пултәр. Паян Наркомземран заказ килчә.

УРИНЕ. Мәнле заказ?

ШАПЧАК. Чәваш республикин карттине „пир җине төрлесе тумалла.

УРИНЕ. Ой, вәл питә йывәр пулә!

ШАПЧАК. Наркомземран ыран инструктәрсем килеҗсә. Мән валли, пелетәр-и—Мускава яма, ялхуҗаләх выставки валли.

ХВЕТУҢ. Ну-у?! Апла пулсан питә таса төрлес пулатә.

ШАПЧАК. ХветуҢ, әсә төрә төрлемелли курс пәтернә, җавәппа та ку әсә сана хушатәп. Ытти-сене ку әсә йывәр пулатә. Леш урамри Мәтри арәмне чәнес пулатә. Мәншән вәл юлашки вәхәтра җүреми пулчә.

УРИНЕ. Ачисем нумай... җавәппа.

ШАПЧАК. Ясли мәншән... Ытти чух әс җук, теҗсә. Халь ака хәтә путса лар. Ну, ыра каҗ пултәр! (Килне каятә). Хөрсем (юрласа каяҗсә).

КУДРЯШОВ (көре т). Хөрсем, ан кайяр-ха!

УРИНЕ. Мән кашкәратән?

КУДРЯШОВ. Эп сире хәлхасәр тесе.

ХВЕТУҢ. Хәйән Праскине җухатнә пуль-ха.

КУДРЯШОВ. Праскипе мән тәватәп эп.

УРИНЕ. Сахрун Укахне пәрахрән, халь Праскине те пәрахрән пулатә. Праски те, ватәлса кайрә... Качча илместән җаплах.

КУДРЯШОВ. Ёмәр тәршинче кама савмастан пул те, әстан пурне те качча илсе җитәрән.

ХВЕТУҢ. Пурте сан пек пулсан...

КУДРЯШОВ. Юрату ман шутпа вәл кашни җулах уләһәнатә.

ХВЕТУҢ. Ун пек җынсене җәмәлттай теҗсә вара.

КУДРЯШОВ. Пирән Макар мучи калатә: авланнә чухне самай хитрине илтәм, тет. Авлансан тепәр вунә җултан арәмәпе пасара кайрәмәр тетте... Ытти хөрсем хушшинче хәйән арәмә нимән

тәшне те тәмасть, тет. Карчакәмран уйәрлса кәсех тепре авланса яраттәм, тет. Хам ватә пирки сех чарәнса тәтәм, тет.

ХВЕТУҢ. Лапәртатса тәрах кирлә мара. (Хөрсем кайма тәраҗсә).

КУДРЯШОВ (са сартәк). Әх, чи кирлине манса кайнә. Җенә хыпар пур, илтнә-и?

ПУРТЕ. Илтмен, мән пулнә?

КУДРЯШОВ. Смелов арминчен тавәрәннә вәт.

ПУРТЕ. Ну-у!?

УРИНЕ. Кай, ан тәләнтерех! Чәнах-и? яланләхах унта юлнә вәт вәл.

ХВЕТУҢ. Хәсан тавәрәннә вара.

КУДРЯШОВ. Вот, халь, какойнибудь виҗе сехет җитрә-и, җитмерә-и?

ХВЕТУҢ. Эпир, мастерскойенче ларса, нимән те илтмен.

КУДРЯШОВ. Ара, ун җинчен пәтәм район пәлет пуль. Кәҗәр клубра собрани тәвас терәс. Колхозниксене пурне те систерчәс. Председателе куртәм та... Смелова җыласа хәна тума тем те пәр хәтәрлеме хушрәм, тет, катлет, кукаль-йәкерчә, торт, антрекот, компот, әрекине хөрлине, сәрине те пылине. Собрани хыҗҗан хәналас, теҗсә.

ХВЕТУҢ. Шәпчәкән пурнәс җитрә әнтә аранах. Атто тек хуйхәрсә җүретчә-ха.

УРИНЕ. Халь әста вәл?

КУДРЯШОВ. Пәлместәп.

ХВЕТУҢ. Айдар Шәпчәка көрсе пәлтеретпәр.

КУДРЯШОВ. Кирлә мар. Хәй килесси җинчен Шәпчәка тахәнах җырса пәлтернә пуль вәл.

УРИНЕ. Чәнах.

ХВЕТУҢ. Көркури, әсә хәйне куртән-и?

КУДРЯШОВ. Курман җав. Килнә-килменех колхоз җетовочәпе иккәш җәмәл автомашина җине ларчәс, тет те, вәҗтерчәс, тет. Района кайнә пулас. Хам курайман та... Лекҗи арәмәсем калаҗсә: Смелов Хветәрә җавтери тасалса кайнә, теҗсә. Калама та пәлмелле мар, теҗсә.

ХВЕТУҢ. Кунта чух, хәй тракторист пирки, сайра таса питне җүретчә җав. Пәрех май машин патәнче. (Кайма тәраҗсә).

КУДРЯШОВ. Әх, чи кирлине калама астуман.

ХӨРСЕМ Мән, Гриша?

КУДРЯШОВ. Эп сирән мастерскойне пыма тухнәчә... Соловьев учитель кәҗәр Смелов доклад тунә хыҗҗан хорпа юрлама тухас, тет. Сирән хөрсем саланса пәтмерәс-и унта?

ХВЕТУС. Саланман.

КУДРЯШОВ. Тепёр сур сехетрен клуба пухан-малла, терё Соловьев. Спевка туса илес, тет.

ХВЕТУС. Хёрсене кайса кала. Эпир, апат ситепёр те пыратпёр. (К а й м а т а р а с с ё).

КУДРЯШОВ. Эх, туруй... Чи кирлине манса кайнә. Смелов орден сакса килнә, тет.

ХЁРСЕМ. Орден?

ХВЕТУС. Орден! Вот Пашалу Хветёрё те а́на. Ну-и пултарать иккен. Мёнле орден-ши?

КУДРЯШОВ. Красного знамени пулас. Сапла, терёс.

УРИНЕ. Орден! А! Пирён ял сынни. Смелов Феодор, а? Ех, мёнле саванәс! (К у д р я ш о в а т ы т с а с и л л е т). Гриша, орден мён иккенне а́нлантән-и эс, э?

КУДРЯШОВ. Чим-ха, яр! А́нланмасәр ара. Орден—орден. Ну!

УРИНЕ. Ухмах! Мён чухлө чыс. Мён чухлө хисеп. Эх! (Юрласа к а я с с ё).

КУДРЯШОВ. Тата мён тумалаччө-ха. Хор пуханат-ха... Апат-симёс пишет. Кооперативра пултәм-ха... Правлени... Ех, чи кирлине манса кайнә, художник тупса Смелов сәнне пысаклатса сакас терёс вёт... Манса кайнә... Вот ухмах...

СЛОНОВ (к ё р е т). Здоровя, Гришя!

КУДРЯШОВ. Здравствуйте, Иван Семенча! Пирён колхозя́н паян сав тери пысак саванәс. Илт-ни?

СЛОНОВ. Мён пулнә?

КУДРЯШОВ. Хассан кўлли патәнчи сапәсура пулнә красноармеец Смелов Феодор тавараннә вёт!

СЛОНОВ. Илтнө.

КУДРЯШОВ. Илтнө-те-и? Мёнле хявәрт.

СЛОНОВ. Районтан телефонпа пелтерчөс.

КУДРЯШОВ. Районта та пелесчөс пулать.

СЛОНОВ. Унта эс пеличченех пелнө пуль.

КУДРЯШОВ. Орденпа, тет.

СЛОНОВ. Сапла, тет. Ну, сирён колхоз Феодора мёнле йышанас тет-ха?

КУДРЯШОВ. Пирён пётёмнөх хатёр. Апат-симёсне хамәр столовайёнчөх заказ туня. Шампанский илес терёс. Колхоз ситёнүсем синчен каласа пама докладчик уйәрса хучөс.

СЛОНОВ. Смелов вәл, армине кайиччен, пирён колхозра тракторист пулса ёслерёске-ха. Саванпа пирён колхоз та Смелова ханана чёнес, тет.

КУДРЯШОВ. Хатёрлерёр-и?

СЛОНОВ. Сук-ха. Эпир, пёр-ик кунтан тин чёнес терёмёр. Федор килнине пелсөнех, пирён васкавлә лару турёс те, Федора чёнес майпа төрлөрен япаласем туянас, терёс. Чән-чән уяв пулса тәтәр, тет, пирён парторг. Төрленө скатертпе мён пур сётелсене витес. Сётеле тәрах дорожка сарас, кашни тарелка айёнче салфетка пултәр, терёмёр. Пултәр пёрре столицәри пек.

КУДРЯШОВ. Ун пек таврашсене пирён колхоз туянна-ха.

СЛОНОВ. Стена сүмне тәратма вищө трюмо илес терёмёр.

КУДРЯШОВ. Паянах аста тупатәр-ха?

СЛОНОВ. Районта сахал-и. Пирён заседани пётсөнех вёстерчөс.

КУДРЯШОВ. Ну-у! Пирён трюмосем сук вара. Эккей, мёнле аса илеймерёмёр эпир а́на.

СЛОНОВ. Тата төрлөрен чечексем илсе килес, терёс.

КУДРЯШОВ. Ну, чечексем пирён вәрман ту-маләхәх пур.

СЛОНОВ. Артель председателә Карпеевах пуль.

КУДРЯШОВ. Савах. Халь Мускава командировкана кайнә пулас.

СЛОНОВ. Кайса төрө заказ тәвас. Кампа калас-малла?

КУДРЯШОВ. Шәпчәк—правлени вәл. Төрөсем төрлеттернө сёрте вәл. Ман хамән та мастерской-не каймалла сав. (К а я с с ё).

ХЁРСЕМ (юрласа к ё р е с с ё).

СМЕЛОВ (к ё р е т). Здравсте, хамәр ялсем!

УРИНЕ. Кам пулчө ара ку? Хветёр-ске?!

ХЁРСЕМ. Хветёр... (с ы р а н с а и л е с с ё).

СМЕЛОВ. Эпө, эпө. Ну, мёнле пурәнәтәр? Аван-и? (А л а п а р а т ь. Х в е т у с а а л а п а р с а). Пәхәлө епле үссе кайнә... (Т е п р и н е) Ик-виç сүл хушшинчөх мёнле пулса кайнә, а?

ХВЕТУС. Эсө сав тери тасалса кайнә.

СМЕЛОВ. Ну-у?

ХВЕТУС. Чәнах?. Ну Гришәсем, Лизәсем мёнле пурәнәсчө. Ялтан хёрсене пухса кайрән-та...

СМЕЛОВ. Чиперех пурначчөс. Эпө унта ситсөнех армине кайрәм. Унтанпа вёсене курман. Аван пурнатпәр тесе сырасчөс. Сирён пата сыр-ман-и вара?

ХВЕТУС. Сырасчөс. Нимён сук сөре... пушя уй-хире хула туса лартрәмәр, теçсө. Комсомольскара вёт вёсем.

СМЕЛОВ. Сапла. Ну, мёнле пурнатәр. Пурте колхозра-и?

ХВЕТУС. Пурте. Пёр Мөтри Ваçси сөх кёмен.

СМЕЛОВ. А-а! Халь мён ёслетёр-ха?

ХВЕТУС. Халь мастерскойне төрө төрлеме сүретпёр. Эсө нумайләха килтән-и?

СМЕЛОВ. Курма сөс. Эпө яланләхәх унта юлас терём ёнтө.

ХВЕТУС. Яланләхәх. Маттур сав эс, Федор! Эсө Хассан кўлли патәнчи сапәсура пулнә темесчө-и?

СМЕЛОВ. Саванта.

ХВЕТУС. Каласа кәтарт-ха пире, мёнле унта...

СМЕЛОВ. Пурне те калас пулсан, каç та пулса кайө.

ХЁРСЕМ. Кала-ха, кала!

СМЕЛОВ. Эсир кёсөр клуба пыратәр-и? Клубра эпө кёсөр Хассан кўлли патәнче мёнле сапәсни синчен каласа паратәп. Вот, пырәр!

ХВЕТУС. Эпир халь те клуба каятпәр. Хоро-вой кружок. Атя, эсө тен сөнө юрәсем пелетән пулө, вёрент пире.

СМЕЛОВ. Айдәр, айдәр, кайар эппин! Ытла та саванәслә сирёнпе. (Шавласа каясчө).

СЛОНОВ. (к ё р е т). Урине, ан кай-ха!

УРИНЕ. Мён кирлө?

СЛОНОВ. Шәпчәка курмарән-и?

УРИНЕ. Курман. Мён тума сав тернөх кирлө пулчө-ши?

СЛОНОВ. Төрө заказ тәвас пулать те, правле-нинче никам та сук.

УРИНЕ. Пелместөп, таçта (х ё р с е м х ы с с а н ч у п а т ь).

СЛОНОВ. Аста тупас ку Шәпчәка? Капла ман договәрне тәвиччен сур кун иртсе каять. Төрө төрлеттереймесен, Смелова вәхәтра чёнесси те пулмасть... Мана пётересчө вара... Аста мура кайса кёчө-ши, э? Правленине пытәм, унта сук.

Мастерскойёнке те сук. Яслире те сук терёс, а онюхсем патёнке те сук, ништа та сук. Мён вас? Ой, сырлахтар-вахтарах. Ашта кайса кёре-ех. (Блок-нот сине тем сырать).

МАВРИ (кёрет, ўсёр, юрлать). Авятать кук-ку-у-у... ян каять вярман.

СЛОНОВ. Мён пулчё, Маври инке? (Кулать).

МАВРИ. Тавси.. (тайкаланать).

СЛОНОВ Тавах виç курка ёсрён пулсан.

МАВРИ. Э-ей, мён каласси пур. Каччи майёпе ёски те аван, ёски майёпе туйё те аван.

СЛОНОВ (сырса пётёрсен, Шәпчәксен алакне усса пәхәть). Çарапах питёрсе кайнә. (Маврине). Эс Шәпчәка курман пуль?

МАВРИ. Ку-урман.

СЛОНОВ. Шәпчәка тупса паракана сёр тенкё панә пулттәм. Шутсәр кирлө.

МАВРИ, Эпё тупса паратәп. Пёр кепеллех тупса паратәп.

СЛОНОВ. Санран пулать-и вара вәл... (васкаса каять).

МАВРИ. Ан кай-ха, эп тупса параймастәп-и, эпё тупса параймастәп-и? Çав Шәпчәка тупса пама-сан, паянах вилсе ырта.

ШӘПЧӘК (кёрет). Мёншён вилмелле тата?

МАВРИ. Пёр каччә мана хёр тупса пама пул-тараймастән, тет. Сана тупса паракан сынна сёр тенкё панә пулттәм, тет.

ШӘПЧӘК. Кам-ши вәл?

МАВРИ. Иван Семенчә, леш Слонов.

ШӘПЧӘК. Чәнах-и?

МАВРИ. Çакна каласа ёнен термелле мар-ске тата. Ну, мёнле, кәсәл каяс тетён-и?

ШӘПЧӘК (кулса). Ман тәллён каччисем сук-рах-ха.

МАВРИ. Епле сук! Ак Иван Семенчә. Мёнрен начар... тем, каччине арминчен тавәрнәсса кётён пуль те-ха... Сук, яланләхах унта юлтәм тесе сырса янә, тет.

ШӘПЧӘК. Кам сынчен каласатән сак эс?

МАВРИ (илтмеш пулса). Киле тавәрнәмастәп тесе сырса янә, тет. Леш, сёт ферминче ёслекең Маруся Амура кайрёске-ха... Çавәнпа пёрлешнө, тет, Амурта чухнех. Эс кулянсах ан ўк-ха. Халь ни вәтәлсе ларман, ни хёр пуçан ача туман. Халь такам та качча идё-ха. Тупса парас-и?

ШӘПЧӘК. Кам-ши?

МАВРИ. Халь сес каларәм вёт. Сыпәсрө ман сума. Маври аппа, мана Шәпчәка тупса пар та, тупса пар, тет. Эпё хаваслансах тупса паратәп, терём

ШӘПЧӘК. Иван Семенчә сапла калать-и?

МАВРИ. Çавә çав. Ну, мёнле шухәшлатән?

ШӘПЧӘК. Качча каймасәр пурәнас сук та-ха...

МАВРИ. Каччи вара... Мёнле калас... яштак, хула пекех. Пурләх енчен шухәшласан, калама та пелес сук. Иртнө сүра трактәрпа ёслесе пин сүра ёскунө тунә, тет. Тракторист хай. Каяс-тә-вас пулсан, нимён сынчен шухәшласа тәмалли те сук. Кунтан аван каччә эсө ку таврара тупас сук. Шофера та пултарать.

ШӘПЧӘК. Пелетөп. Хамәрән ёскунөсем сахал-тарак-ха...

МАВРИ. Каймастән-и вара?

ШӘПЧӘК. Каласман сынна епле каятәп теме пултарәп-ха?

МАВРИ. Халех, халех чёнсе килетеп. (Васка-са каять. Шәпчәк та каять).

ВАРВАРИ (юрласа кёрет). Ах, кулатник сүрен лаши... (Ларать).

МИКИТА (кёрет). Ан ўлесе лар, лере сүхәр-ни те ситө. Юру çав тери кивелсе кайнә... Çөве шәршиех кёрет.

ВАРВАРИ. Лашине витене күртсе ятан-и?

МИКИТА. Мансәрәнах пур унта. Сан хысçан кайса миçe ёскунө юлчө ёнтө.

ВАРВАРИ. А паччушки мой, питөнумаё ёслесе купалаттәнччө пуль. Ёлөкхи сынсем сүлталәкне вуникө туя кайнә та...

МИКИТА. Ёлөк, ёлөк... ёлөкхипөх аптәрәнә-ске сак. Ёскө тесен пүрт тәрәнчен сикме хатөр те ку ман... Филипп Василчә, ав, хайён тавәнө пулсан та пымарө. Кунөн-сөрөн тенө пек ёсре. Пирён пур: паян ёскөре, ыран мохмәрла, вәт пурнәс тә-ватпәр. Илтет-ни мён каланине?

ВАРВАРИ. Ха-а, шартах сиктерчө. Эп тёлөрмөх пуçланә.

МИКИТА. Тьфу... Эсрелө карчәкки! Ёмөр иртрө сав, сак умахпах. Ёске кайнә пек, колхоз ёсө патне хыпәнасчө.

ВАРВАРИ. Паян ырсарникун пулчө вёт. Ёлөк ырсарни...

МИКИТА. Ёлөк, ёлөк... кашни сәмахрах «ёлөк». Саншән кашни кунах праçник. Паян ырсарникун, ыран турамөш кунө... виçмине турашшө кунө... Тьфу!.. Санпала... кёрсе сывәрас. (Каять).

СЛОНОВ. (васкаса кёрет). Мёнле ара ку ялга ўсёр хёрарымсем нумаё. (Палласа). Э-э, Шәпчәк амәшө... Сирён Шәпчәк килте-и?

ВАРВАРИ. Таçта. Эп пөлместөп. Килте ларакан мар вәл. Ялан ирёкре...

СЛОНОВ. Мана сав тери Шәпчәк кирлөччө. Ниепле те тупаймарәм. Шкула кайса пәхас-ха! Тупаймасан пётрө пуç... Председатель ятләсө вёлерет вара. (Каять).

ВАРВАРИ (юрласа). Мён тавам-ши ку Шәпчәк па?

МАВРИ. (чупса кёрет). Иван Семенчә асгал-ла кайрө?

ВАРВАРИ. Веç савәнтала чупрө. Мён таватән эс унпа?

МАВРИ. Шәпчәка качча илесшөн вёт. Паçар сыпәсрө мана. Тупса пар та, тупса пар, тет. Халь мастерскойёнчен тухсан аңа хуса ситес тесе сав тери чупрәм... Ниепле те хуса ситеймерөм. Шәпчәка тупса парсан сёр тенкө паратәп, тет.

ВАРВАРИ. Э-э-э, савәнпа-и? манран та Шәпчәк сынченех ыйтрө.

МАВРИ. Çавәнпа пулмасәр... Ку Йәванне пал-латән пуль.

ВАРВАРИ. Палласах каймастәп сав. Таçта курнә сын пек...

МАВРИ. Ара, Иккасем, Шәтарки Матрунь ывә-лө...

ВАРВАРИ. Леш, Пикшикрөн пыни пуль-ха...

МАВРИ. Çавә...

ВАРВАРИ. Амәшне сәмрәк чухне палланә...

МАВРИ. Питө аван сынсем, ку Йәванө тракто-рист. Иртнө сүра виçө пин ёскунө ёслесе илнө, тет.

ВАРВАРИ. Пәх-халь, пәх-халь, пәх-халь... ак ача-сем... Эй, кун пекки сүмне сыхлансан, тем пекех-

чѐ... Хамър та начар пурѧмастпър та... Манѧ хѐрѐ мѧн тет-ши?

МАВРИ. Хѐрѐпе каласрѧм эп. Вѧл пыл та су. Йѧванюк Хветѐрне кѐтес мар, тет те... Ку Иван Семенчине тухас, тет. Чѧн. Саплах каларѐ.

ВАРВАРИ. Апла пулсан, айда-ха пѐрте кѐрсех каласар!

МАВРИ. Сѧра пур-и?

ВАРВАРИ. Колхоза кѧнѐренпе сѧринчен татѧк пурѧнман...

МАВРИ. Манѧн каччи хысѧн чупса ѧш хыпрѐ. Шѧпчѧк каччине чѧнме тесе ячѐ те... Правление пыратѧп—халь сѧх тухса кайрѐ, тессѐ, мастерскойне пыратѧп,—вѧт, халь сѧх тухса кайрѐ, тессѐ. Чуп-чуп, чуп-чуп. Юлашкинчен учител, хватерѧнчен тухнине куртѧм та, ну хысѧн чупрѧм, ниепле те хуса сѧтеймерѐм.

ВАРВАРИ. Халь евѐчсене ѐлѐкхи пекех паркалассѐ-и?

МАВРИ. Халь ѐнтѐ, ѐлѐкхи мар. Кам мѧн парать. Сѧвѧнпа сырлахас пулатъ. Ёлѐкрех хѧшѐ-пѐрисем: штольпир кѐпи паратчѐс, катанпир кѐпи те паракан пулнѧ... Сурпан тавраш те пулнѧ. Акѧ хамър ѧлти Кѐтерин аппѧшѐ Верук шурсип кѐпи пачѐ вѐт. Ёлѐкрех эпѐ сип кѧмтарса пир тѐртсе курман, евѐчре сѧуренипех сѧитнѐ. Халь ѐнтѐ парне паракан сахал.

ВАРВАРИ. Ман хѐре чипер вырнасѧрсан, эп сана вис кѐпе сѧине-сѧине тѧхѧнтартѧп.

МАВРИ. Вѧт сана, тѧхлѧчѧ тесен те тѧхлѧчѧ темелле. Акѧ Касър Якку Мархвине каччѧ тупса патѧм та, кѐпе тѧхѧнтартма мар, пѧян кун та ѧтласѧт Мана мѧн вѧрсмалли пур, килѧштерместѧн пулсан уѧйрѧл та кай. Халь ѐлѐкхи сакун мар вѐт. Сапла, халь евѐчсѐрех авланма пусларѐс, мана нимѧн вырѧнне те хумассѐ.

ВАРВАРИ. У-уй, евѐчсѐр мѧнле пултър. Йѧли кирлех. Анчах эсѐ суймастѧн-и? Евѐчсем питѐ суйма юратассѐ вѐт. Тен сан каччи те сук пуль.

МАВРИ. Манѧн каччѧ сук-и? Тур сырлахтър, ара... Халь сѐре выртса сѐр кѧшлам.

ВАРВАРИ. Ёненетѐп, ёненетѐп, ахаль сѐс каларѧм-ске. Аѧ кѐрсе каласар. (Кѧяссѐ).

СМЕЛОВ (кѐрет). Ман Шѧпчѧкам ниѧта та сук. Ни клубра, ни кунта сук. Асѧта кайса кѐчѐши вѧл е пѐтѧмпех мана манчѐ-ши?

МАВРИ. (кѐрет). Хветѐр... Эсѐ-ске ку?

СМЕЛОВ. Эпѐ-ске! Аван сѧурессѐ-и?

МАВРИ. Аван-ха.

СМЕЛОВ. Шѧпчѧк килте-ши?

МАВРИ. Тин мѧн тѧватѧн эсѐ Шѧпчѧкпа?

СМЕЛОВ. Так, ахаль сѧх.

МАВРИ. Ахаль сѧх пулатъ сѧв ѐнтѐ. Ёлкѐреймерѧн. Шѧпчѧк качча тухать ѐнтѐ.

СМЕЛОВ. Кама-ши?

МАВРИ. Кам пѐлет.

СМЕЛОВ. Эпѐ шухѧшланѧччѐ...

МАВРИ. Мѧн шухѧшламалли пур. Авланнѧ вѐт эс... Авланнине пѐлтерес мар тесе пѐчченех килтѧн пуль-ха?

СМЕЛОВ. Мѧн каласѧтѧн эс? Хѧсан авланнѧ? Кам суйса панѧ сана мѧн сѧнчен?

МАВРИ. Кай, ан каласса тѧр, авланман тесе...

СМЕЛОВ. Кам сѧмне хушѧть-ши вѧл мана?

МАВРИ. Хѧвѧн Марусѧна мантѧн пулатъ, хихи!..

СМЕЛОВ. Марусѧ... Марусѧ вѧл... хѧй ирѐкпе

пычѐ. Эпѐ илсе кайман. Амура эфир ушкѧнпе пѐрле кайрѧмър. Унтан эпѐ армине кайсан, вѧл хѧйѧн пиччѐшѐсем патне границѧна пынѧ. Пиччѐшѐ унѧн командир. Арѧмѐ пур. Пичѐшне курма тесе пынѧ пуль. Кайран ѐсе кѐчѐ, халь те ѐслесе пурѧнать. Ну... эпѐ паланѧ хѐр тесе сѧурекеленѐ унпа... Юлташла, урѧх нимѧн те пулман. (Сѧмса тутри кѧларнѧ хушѧра кѧсѧинчен сѧру тухса укет).

МАВРИ. Сѧтѐ, унѧн пуѧне сѧвѧрма ан тѧрѧш. Паллѧ ѐнтѐ. Шѧпчѧк качча каятъ. Кѐсѐр ун патне хѧгана килессѐ. Ыл сѧине ѧт кѧларса ѧна намѧс турѧн, сѧтет. Урѧх вѧл санпа пѐр сѧмах та каласмастѧп, тет.

СМЕЛОВ. Кама качча каятъ вѧл?

МАВРИ. Ивана.

СМЕЛОВ. Ивана? Кам Иванне?

МАВРИ. Иккассинчи Слонова. (Каятъ).

СМЕЛОВ. А-а, аван мѧшър пулатъ. Ну, юрать. (Кайма тѧратъ те, ѧна хирѐс Слонов кѐрет).

СЛОНОВ. А-а... Кама куратѧп!

СМЕЛОВ. Слонов!

СЛОНОВ. Смелов! (Чуп тѧвассѐ). Ну, сывлѧхсем мѧнле? Пѐрле трактористсѧн курсѧнче вѐреннѧренпе курман вѐт.

СМЕЛОВ. Сапла. Ну, эсир мѧнле?

СЛОНОВ. Аван пурѧнатпър.

СМЕЛОВ. Трактър мѧнле?

СЛОНОВ. Кирек хѧсан та хатѐр тѧратъ. (Пирус парать).

СМЕЛОВ. Авланман-и-ха? (Хѧй пирус сѧнет).

СЛОНОВ. Сук-ха. (Пауза)

СМЕЛОВ. Шухѧшламастѧн-и?

СЛОНОВ. Сук-ха. (Пауза)

СМЕЛОВ. Суймастѧн-и?

СЛОНОВ. Сук. Мѧн, сѧмах сѧурет-и мѧн?

СМЕЛОВ. Сук. Ахаль сѧх.

СЛОНОВ. Тен илтрѧн пулѐ, кала!

СМЕЛОВ. Шѧпчѧка илет темессѐ-и?

СЛОНОВ. Кам каларѐ?

СМЕЛОВ. Илтрѧм эп.

СЛОНОВ. Вѧт ухмахсем!

СМЕЛОВ. Камсем?

СЛОНОВ. Сѧмах саракансем.

СМЕЛОВ. Ну, ан суй ѐнтѐ. Хѧвѧн юлташунтан та пытаратѧни?

СЛОНОВ. Мѧн суймалли пур. Ман хамър ѧлтах пур. Кѧсал авланас тетѧп.

СМЕЛОВ. Мана туѧ чѧнет-ни?

СЛОНОВ. Машинпах килсе илетѧп.

СМЕЛОВ. Кама?

СЛОНОВ. Сана.

СМЕЛОВ. А-а! Эсѐ апла Шѧпчѧк сѧнчен шухѧшламастѧн та?

СЛОНОВ. Сук.

СМЕЛОВ. Халь мѧн ѐспе килтѧн-ха?

СЛОНОВ. Тепѐр икѐ кунтан куратѧн ака, эп мѧншѧн килнине. Да, сана пирѧн председатѐль телефонпа звонитъ тумарѐ-и? Каласма-ри?

СМЕЛОВ. Каласрѧмър. Спасибо чѧннѧшѧн.

СЛОНОВ. Пыратѧн пуль-ха?

СМЕЛОВ. Обязательно. Ну, сапла. Сѧвѧнта, хама вѐрентекен учитель патне кайса килес те клуба каяс. Эс кѐсѐр каймастѧн пуль-ха?

СЛОНОВ. Клуба пырса курас та унтан каяс пуль, тетѧп.

СМЕЛОВ. Инсе вёт.

СЛОНОВ. Машинпа вёт. Раз сех.

СМЕЛОВ. Ништа та Шәпчәкә тупаймарам. Киләнче пуль-ха. (Кёме тәрәть, аһа хирёс Шәпчәк кёрет) А-а, аранах тёл пултәм. Здрасте.

ШӘПЧӘК. Здоровә! Кам пулчә ку?

СЛОНОВ. Смелов арминчен тавәрәннә. Җавә. Орденпа (Пауза). Сана шыраса паян тән тухрә. Чупрам — чупрам. Питё кирлеччә те...

ШӘПЧӘК. Җапла, мана каларёс.

СЛОНОВ. Ну, мёнле шухәшлатән эс?

ШӘПЧӘК. (Смелов кайна енналле пәх-са) Ес тухмасть пуль.

СЛОНОВ. Мёншён ёс тухмалла мар?

ШӘПЧӘК. Пёр икё кун маларах пулна пулсан, тен май килетчә те-и тен.

СЛОНОВ. Икё кун маларах. Эпир кун пек пул-са тухассине пёлменске-ха.

ШӘПЧӘК. Җывәрма юраман. Хәвәр җавән пек пысак ёс тума шухәшлатәр. Патне җитсен тин тапранатәр. Паян иртерех килнә пулсан та татахчә хәть. Эпё нимён те шухәшламаһ пуләттәм.

СЛОНОВ. Хәль те сирён хысран чупса хәшкәлтәм. Сирён ялти Маври умёнчех каларәм: Шәпчәкә җак самантра тупса парсан, җёр тенкё те шель мар терём.

ШӘПЧӘК. Маври мана каларё те.

СЛОНОВ. Питё маттур тунә.

ШӘПЧӘК. Мёнле шухәшлатәр эсир, ёсе җак икё кун хушшинчех туса хурас тетёр-и?

СЛОНОВ. Җак икё кун хушшинчех.

ШӘПЧӘК. Җук, пулмәстех. Пёрер уйәхран пул-сан татахчә хәть. Унта курәнатчә.

СЛОНОВ. Җук, апла май килмәст.

ШӘПЧӘК. Җак икё кун хушшинчех илсе каяс тетёр-и?

СЛОНОВ. Мён, машин хамәрән. Председатель каларё. Ку ёс пирки заседани турёс вёт.

ШӘПЧӘК. Кай, эсё урәх ёс җинчен каләсәтән пуль.

СЛОНОВ. Җавән җинченех. Сирён колхозран җав тери чаплә җынна илсе каятпәр та... ну, намәс ку-рас мар, терёс. Пилёк комплект, аһаһит, скатерт-сем, дорожкәсем, салфеткәсем пулччәр, терёс.

ШӘПЧӘК. Манән пилёк комплект таранах җук. Ыттинё уксалла илсе пулать вара.

СЛОНОВ. Кам укәсәр илет?

ШӘПЧӘК. Япала ёслемесёр пулмәсть.

СЛОНОВ. Пётёмпех правлени тўлет. Договор таватпәр та...

ШӘПЧӘК. Договор? Мёнле договор?

СЛОНОВ. Неушлё эсир, правленинче ларакан сын, договор мён иккенне аһланмәстәр?

ШӘПЧӘК. Сире мён кирлё вара?

СЛОНОВ. Паҗарах каларәм, пилёк комплект тёрленё япаласем кирлё.

ШӘПЧӘК. А-а! Мён тума?

СЛОНОВ. Смелов пирён колхозра пулна кәс-хине сарма.

ШӘПЧӘК. А-а! Эсир җавәнпа җеҗ-и?

СЛОНОВ. Хәль ку ёсе тавиччен җур кун иртсе кайрё те, урәх ёс җинчен шухәшламаһ та.

ШӘПЧӘК. А-а! Анчах пирён заказсем нумай. Ёлкёрейместпёр пуль.

СЛОНОВ. Мёнле пулсан та пирён колхоза намәса ан кўртёр ёнтё. Тархасһән!

ШӘПЧӘК. Хәтланса пәхәпәр. Пулать-и? Тёрле-кенсем ёс патёнче-ха вот. Вәхәт җук, теҗҗё, Ну, айда, договор җырап.

СЛОНОВ. Асусем җывраҗҗё пулё, кансёрлей-местпёр-и? (Смелов кёрсе тәрәть).

ШӘПЧӘК. Аттесем пўртре җывәраҗҗё. Никам та сисмәст, эпир чәланта...

СЛОНОВ. Тёттём вёт.

ШӘПЧӘК. Начасләха лампа илсе тухатпәр. Кёр тата, мён хәюсәрланса тәрәтән. (Кёме тә-раҗҗё).

МАВРИ (вёсене хирёс пәхәть). Ну, мён-ле, ёс тухәть-и?

СЛОНОВ. Ёс тухнә ёнтё, эс текех кирлё мар. Сансәрән та пултаратпәр. (Слоновпа Шәп-чәк каяҗҗё).

МАВРИ. Ёс тухәть, ёс тухәть. Җёр тенкё ук-са һәнкәлт кәсьене кёрсе ыртать. (Юрласа каять). Евёч пек евёч нумай пулё, ман пек евёч пулас җук. (Каять).

СЛОНОВ. (кёрет). Икё кунтан, е ыранах килсе тухатпәр.

ШӘПЧӘК (сәс си). Чипер кай. Клуба кёр, эпё халех пыратпәр.

СЛОНОВ. Тепре куриччен. Шанатпәр вара, асту! Шухәшна ан уләштарнә пултәр. (Каять).

СМЕЛОВ. Мён каләсрёс вёсем?! Вот юлташ те... Вот пёрле вёреннё тракторист те... Шәпчәк җинчен шухәшламаһ та тет... суять... (җасине пәхәть). Тепёр җур сехетрен доклад тумалла. Эпё... (Вәскаса тухса каять).

ШӘПЧӘК (кёрет). Ку Смелов пулмар-и җак? Җавә. Ун умёнче мёнле юрлас-ха ман кёҗёр? Хорпа пулсан татахчә хәть, пёччен юрламалла. Эй, мён пулать, мён килет. (Каять).

МИКИТА (кёрет). Кайса итлес-ха. Мёнле җа-пәснә вёсем. Ха, ёске пула кёсех доклад итлеме-сёр юлаттәм. Юрать, Шәпчәк тәрәтрё. Карчәкки ёнтё вәл ман масар җине йәтса кайсан та сисём җук. Э-е аһаль... (Җыру ырттинё курса). Ку мёнле хут татәкки-ши тата? Кирлё япалах пуль. Хәль куҗ паләртмәсть. Ирхине те вуләпәр-ске. (Хор "Если завтра война" юрлани илтёнет). Пуҗ-ланать пулас. Утас! (Каять).

(ҖАРШАВ)

(Малалли җитес номерте)

Пәтәм Союзри Ялхуҗаләх выставкинчен.

Колхозник (капитализм сёршывёнчен курма килнә сынсене): — Эпир ялхуҗаләх әсәнче юлашки сүлсенче тунә ситәнүсен выставкинче курса тухрәр әсир. Выставкара кәртгнә ситәнүсемне эпир мухтанма пултаратпәр. Әсир, бирән чиккән леш енчи-сем, мөһне мухтанма пултаратәр-ши, — ним вәтанмасәр каласа намәр-ши?